

ATU

főiskolai magazin

Főszerkesztő: Konboly Edit

1991.3

A Tű a JGYTF ifjúságának lapja

Szerkesztőség: Dobos Andrea, Gévai Imre, Nyulasi Zsolt, Szeberényi Gyula Tamás, Tóth Tamás

A szövegszerkesztést Lakos Angéla és Patyi Attila (Papa) végezte.

Felelős kiadó: JGYTF Koordinációs Bizottság.

Megjelenik (a lehetőségek szerint) havonta kétszer.

A lapot Kocsány Ildikó grafikai ékesítik. Készült a Főiskola nyomdájában 600 példányban.

A címlapterv Felföldi Barnabás munkája.

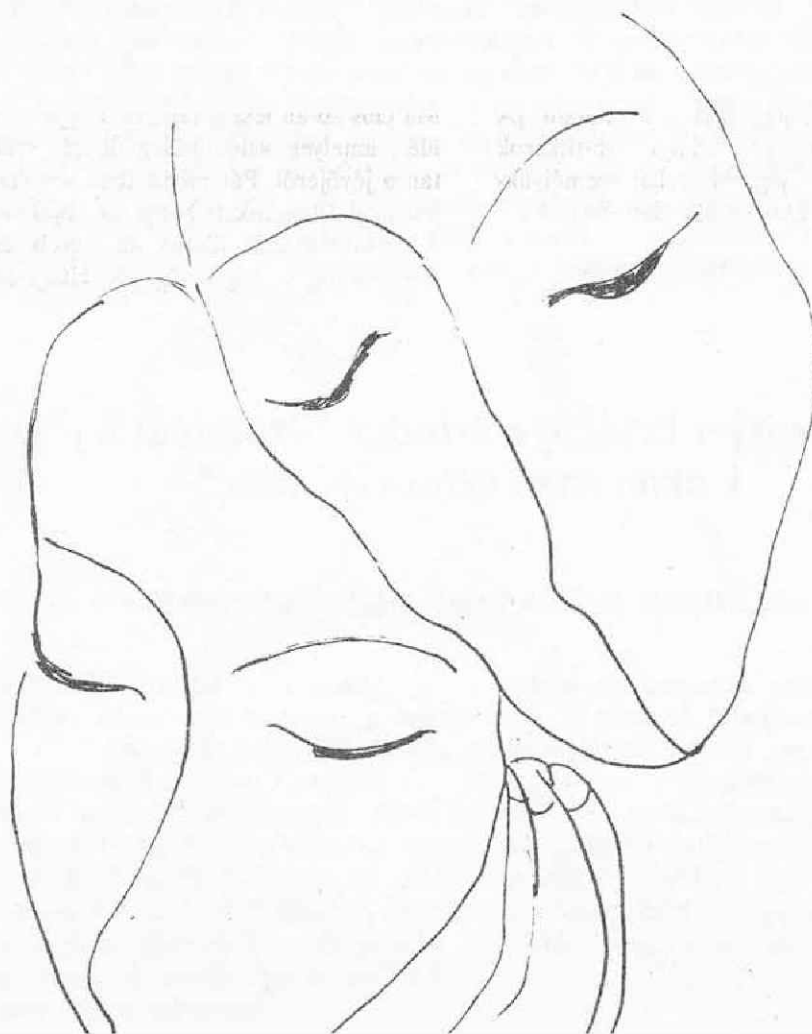
Lapzárta: 1991. március 26.

Elkapkodták

Ezt is megértük, a Tű 5. száma néhány nap alatt elfogyott. Ugyan ingyen lehetett elvenni, tehát potenciális olvasónknak egy vasába sem került, csupán egy mozdulatába. Mégis, korábban ez a mozdulat is hiányzott. Nem is nyomták puhább papírra, mint a többi számot, tehát nincs "mentség" sikerült valami olyasmit írni, ami sok mindenkit érdekel.

Miközben mi változunk (remélem fejlődünk) változtatjuk közvetlen és tágabb környezetünket is. Egy-egy "szókimondó" cikk után már nem sértődött, ledorongoló reagálások érkeznek, hanem úgy látszik, egyre többen vették tudomásul, hogy a diákság tanári véleménnyel ellentétes állásfoglalása nem eretnek cselekedet, csak éppen szokatlan. Mi tudjuk, a szokás hatalom, de a sajtó is az, tehát van remény az új szemlélet meggyökeresedésére.

Szeberényi Gyula

"Lesz Universitas."

Beszélgetés dr. Szilárd János rektorral

- Az orvosegyetem egy teljesen más profilt képvisel a szegedi felsőoktatási intézmények között. Hogyan látja a SZOTE szerepét a leendő Universitasban.

- Részemről teljesen azonosulok Róna Tas rektor úr elképzeléseivel. Első lépésként meg kell teremteni - ez nagyon rövid időn belül kialakítható - az egységes idegennyelvi lektorátust, a társadalomtudományi tan-
székek egységesítését. Szükség van egy egységes Központi Könyvtárra valamint egy közös adminisztratív bázisra. A SZOTE szerepe valóban speciális - jelenleg nem tisztázódtak még a nagy kérdések, úgymint az új társadalombiztosítási törvény, ami egyet jelenetene a betegellátási költségek át/nem/ vállalásával. Ezt mindenképp a már jól bevált nyugat-európai elvek alapján kell megalkotni. Ez után következne egy több éves gyakorlati tapasztalás utáni tökéletesítés, pontosítás. Nem tisztázottak

az oktató ill. a gyógyító munka funkciói. Nagy bizonytalanságok mutatkoznak ebben a kérdésben is!

- Miként látja a Campus-tervet?

- Ezt a lehetőséget óriási hiba volna elpuskázni. Az öthalmi laktanya nagyon sok szempontból meg fog felelni az Universitas igényeinek. Mi már összeállítottuk konkrét elképzeléseinket ezzel kapcsolatban: a kollégiumi férőhelyek bővítése az egyik fő cél, mert a Jancsó és a Semmelweis diákközházak katasztrofális állapotban vannak. Az Apáthy-t rövid időn belül vissza kell adnunk az egyháznak. Mindenképp számítnunk arra, hogy el tudjuk helyezni kinn a nem túl laborigényes intézeteket és oktatási helységeinket. Valamint terveink szerint kulturális és sport szempontból is tudnánk hasznosítani.

- Holnap lesz a tárcaközi egyeztető ülés Budapesten.

Véleménye szerint a Népjóléti Minisztérium tudja vállalni a költségeket?

- Szerintem kell, hogy tudják vállalni. Egy ilyen esélyt - mint már mondtam - nem szabadna kihasználatlanul hagyni! De holnap minden kiderül.

- Az Universitas megvalósulásának időpontját mikorra tenné hozzávetőleg?

- A már említett lehetőségek megalkotása lenne az első lépcsőfok. Ezután jöhetne az összehangolás. Magát az objektumot racionális elgondolások és arányossági szempontok figyelembevételével kell hasznosítani. Meg kell valósítani az áthallgatási rendszert. Ez sem jelenthet nagy problémát! Bízunk benne, hogy rövid időn belül konkrét és fontos lépések történnek, amelyek indikálják a végkifejletet az Universitas beindulására.

Tóth Tamás

"A volt szovjet laktanya minden bizonnyal a jövő Universitas színhelye lesz."

Beszélgetés dr. Tóth László megbízott jegyzővel

Ezévi első számunkban elhangzott egy kérdés: "Mi lesz a szegedi laktanyával?". Az előző Tű-ben pedig Gyulay úr utalt egy mondat erejéig a volt katonai objektumra. Hogy újságunk hűséges olvasói megtudják a választ, a jelen pillanatban legilletékesebbhez, a város (mb.) jegyzőjéhez fordultam. [A "rendszerváltás" után az eddigi vb-titkárok munkakörét töltik be a jegyzők; tehát személyükben a végrehajtó apparátus vezetőit tisztelhetjük.]

- Miként áll az E5-ös út mentén álló laktanya ügye a szovjet csapatkivonulás illetve a tárcaközi egyeztető bizottsági ülés előtt?

- Valóban, a szovjetek átadták az objektumot jó három hete, így most állami kezelésben van. Március 26-án lesz a tárcaközi egyeztető bizottsági ülés, amelyen valószínűleg döntés születik a laktanya jövőjéről. Pár mondatban szeretném leírni a jelenlegi állapotokat: Maga az objektum áll a volt ÁVH-laktanyából illetve 40 egyéb építményből. Ezek pedig a légvédelmi és kiképzési épületek,

raktárak illetve harcieszköz-tárolók; valamint 220 lakás, ami a köztudomással ellentétben nem ún. kijevi típusú panelházak együttese, hanem részben téglablokkos, részben házgyári panellakások. Meg kell említenem a szovjet hadsereg által készült engedély nélküli épületrészeket is. Az objektum állapotáról pár gondolatot: Teljes burkolat ill. nyílászáró; valamint épületgépészeti felújítást kell végezni. Ennek ellenére, azt kell, hogy mondjam ez az objektum - országos viszonylatban az egyik legkíméltebb létesítmény.

- Tavaly megalakult a Felsőoktatási Tanács városunkban is. Nyáron nyilvánították igényüket - a jövőre Universitas; Campus számára - az objektum iránt. Ezt ősszel megerősítették. Március 14-én pedig aláírták az Universitas szándéknyilatkozatot. Milyen esélyekkel pályáznak az objektumra?

- Ott kezdeném, hogy a városnak feltétlenül szüksége van az Universitasra. Az autonómiával rendelkező Egyetem Szeged fő szellemi központja lesz/lenne. Az Önkormányzat üdvözli az elképzeléseket. A laktanyával kapcsolatban annyit mondhatok, hogy nem rajtunk fog múlni, hogy megkapják-e. Ugyanis - az említett tárcaközi ülésen - az illetékes minisztériumoknak kell nyilatkoznia arról, hogy tudják-e vállalni a költségeket. A felsőoktatási intézmények nincsenek abban a helyzetben, hogy saját forrásaikból oldják meg ezt a viszonylag sok pénzt igénylő feladatot, így a felügyelő szerveiknek kell magukra vállalniuk. Ebben érintve van a Művelődési és Közoktatási Minisztérium, a Népjóléti és Földművelődésügyi Minisztérium. Végül soron nekik kell dönteniük. Miből áll a fizetési kötelezettség? A szovjet fél által jogosan kért

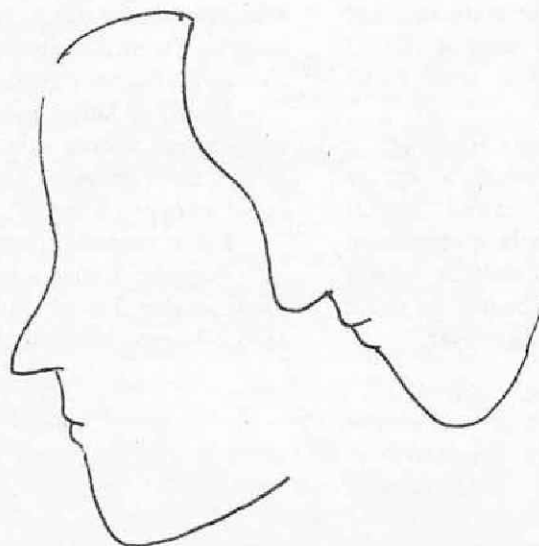
kompenzációs költségek megtérítéséből, valamint meg kell említeni a Szovjet Hadsereg által engedély nélkül épített épületeket, beruházásokat. Ezeket közvetlen tárgyalások útján kell tisztázni. A többi a KVSZ hatáskörébe tartozik, ők intézik a bonyolult adminisztrációs munkákat is! Szólni kell feltétlenül a piaci viszonyokról is: viták vannak a magyar ill. a szovjet fél között az objektumok felértékelésében. Véleményük szerint a tízezer Ft/m² ár lenne a reális összeg. Ebben is - remélhetőleg - döntés születik III. 26-án.

- Olvasni a sajtóban a Budapesti út körüli terület felvirágoztatásáról! Milyen tervek vannak jelenleg?

- Jövő ősze felépül egy német cég beruházásában egy modern üzletközpont, 1500 férőhelyes autóparkolóval. Ez reményeink szerint magas színvonalon szolgálná ki a környék igényeit. Terveink között szerepel a Marx tér tehermentesítése is, a Szegedi Ipari Vásárt "kitelepíteni" a jelenlegi laktanya volt rakodóterületére. Ideális színhelye lenne egy évente több alkalommal is működő bemutató-kiállításnak. A legfontosabb változás az autópálya megépítése után következne be, a jelenlegi főút vonal megszűnne, mint tranzit út és csak mint beközelkedő út funkcionálna. Számítok rá, hogy 1995-re megvalósul ez a nagy terv is.

Szeretném még egyszer kifejezni reményemet, hogy viszonylag rövid időn belül "beindul" az Universitas, ami óriási jelentőséggel bírna a város szempontjából. Fő feladatunk ezzel kapcsolatban is a tömegközlekedés megszervezése és kiépítése.

Tóth Tamás

Az amerikai iskolarendszer

E beszélgetésünk remélhetőleg egy rövid sorozat első része. Természetesen nem kívánunk (és nem is tudunk) átfogó, általános bemutatást nyújtani az amerikai iskolák felépítéséről, rendszeréről, csupán egy személyes élményre épülő példát szeretnénk megosztani. Most az amerikai általános iskoláról mondja el tapasztalatait Shannon Macey. A fordításban Sebestyén Zita van segítségemre.

- Milyen szisztémák léteznek Amerikában?

- Két szisztéma létezik. Az egyik három iskolából áll. Itt az első lépcsőfok 1-6 osztályig terjed. Ezt váltja fel a 7-9 osztályig az ún. junior high school, s a befejezés a 10-12-ig a high school - a tulajdonképpeni gimnázium. A második szisztéma az 1-8 osztályig terjedő grammar school vagy más néven az elementary school és ezt váltja fel a 9-12 osztályig terjedő gimnázium.

- Hány éves korban kezdik a gyerekek az iskolát, és hol folyik a tanítás?

- Hat évesen kezdünk el iskolába járni. Minden osztálynak van egy fő terme, ahol mindenkinek egy szétnyitható, külön padja van, de néha, bizonyos órákon más és más teremben is folyik oktatás.

- Hogyan zajlik egy nap?

- Minden foglalkozást 2, illetve 3 óránként megszakít egy játékorra a "Recess". Ez egy olyan szabadfoglalkozás, amikor azt csinál, amit akarsz. Az első ilyen "óra" 10 óra körül van, a második ebéd után s az utolsó 3 óra előtt. A tanítás ugyanis 3 óráig tart. Ezek a játékorák vagy a játszótéren vagy a tornateremben zajlanak. Ilyenkor mindent szabad. Beviheted a játékaidat, autót, babát, azt, amit akarsz. Ezt természetesen a kicsik teszik, kicsik alatt értd: 1-4. osztály.

- Milyen tantárgyak vannak?

- Művészet, társadalomtudomány - ami tulajdonképpen a történelem -, van angol - ez grammatika és írás gyakorlás -, van matematika és természettudomány. Ez utóbbi nagyon átfogó tantárgy, mindenfélét olvasunk és sokat kísérletezünk.

- Meg van határozva központilag a tananyag?

- Van egy általános curriculum - ezt az amerikai állam határozza meg, és azt foglalja magában, hogy mit kell az iskola elvégzésekor tudni. Hogy ez miképp és hogyan történik, az már államokként különböző, és ezt lebontva az iskola illetve a tanár szinte teljes szabadságot élvez.

- Hány percesek az órák?

- Nincs meghatározva. Addig tartanak, amíg a gyerekek el nem fáradnak. Egy-egy ilyen foglalkozás nagyon szabad.

- Van-e jelentkezés, s kapnak-e a gyerekek házi feladatot?

- Igen, kell jelentkezni. Házi feladatot is kapnak, de ezt nem feltétlenül otthon kell megcsinálni. Ha van idő - s legtöbbször van -, megcsinálhatod az iskolában is.

- Hogyan folyik a fegyelmezés?

- Nálunk (Oregonban) sarokba állították a gyerekeket, vagy nem mehettek ki a játszótérre. Ha valaki nagyon rossz volt, felküldték az igazgatóhoz és ott leszárták. Ha az egész osztály rossz volt, mindenkinek le kellett hajtania a fejét a padra és pár percig úgy kellett maradni, míg meg nem nyugodtak.

- Milyen a számonkérés?

- Szóban soha nem történik, mindig csak írásban, a tanár illetve az iskola által összeállított tesztekkel. Nagyobb átfogó dolgozat nincs. Jegyek sincsenek. Mindenkinek van egy könyvecskéje, amit a szülőkkel alá kell írni, s abban minősítések vannak, mint "kiváló", "jó" és "nem megfelelt". Ha valaki nem felelt meg, akkor a szülő és a tanár megállapodik, hogy kell-e évet ismételni, vagy sem.

- Vannak-e szülőértekezletek?

- Igen, nagyon sok. Szoros kapcsolat van - főleg mikor kicsik a gyerekek - a szülőkkel. Szinte mindent megbeszélnek a tanárokkal; ún. szülő-tanár konferenciák vannak.

- Kell-e fizetni a tanításért?

- Nem kell külön, mert benne van az általános adóban, ezt viszont mindenkitől vonják, attól is, akinek nincs gyereke. Az általános adó egy része tulajdonképpen a "tandíj".

- Mikor vannak szünetek?

- Nagyobb szünet a nyári szünet, ami 3 hónap. Karácsonykor két hét, húsvétkor pár nap, és sok apró 2-3 napos szünet szokott lenni év közben.

K.E.

Jelentés a szelekcióról

"- Mi a különbség a marxista és a nem marxista filozófus között?

- Mindkettő egy fekete macskát keres egy sötét szobában, de a marxista filozófus azt állítja, hogy meg találta."

Az ún. rendszerváltás a Főiskolán nyilvánvalóan leginkább a Társadalomtudományi (volt tudszoc. vagy marxizmus-leninizmus) Tanszéket érintette (sújtotta, fenyegette?). Sokan ma is kételkedő állásponton vannak a tanszéket illetően, mondván: hogyan tud egy Marxon nevelkedett filozófus egyszerűen csak filozófussá válni hirtelen? Talán abba nem érdemes mélyebben belemenni itt, hogy ez a mostani "rendszerváltás" mennyiben való, tartalmi, produktív változás, és mennyiben csupán részleges, felületi. Akár így, akár úgy, még ez a vértelen átalakulás-megmaradás is learatta személyi áldozatait; elég csak Kallós tanár úrra gondolnunk - akit, ha valaki nála szeminarizált, nem egykönnyen felejt el -, az ő egészségi állapotának megromlása ugyanis nem kis mértékben volt annak köszönhető, hogy még 1989-ben, volt évfolyamtársa, Pozsgay Imre többek között őt is pribékeknek nevezte, 1956 utáni politikai szerepvállalása miatt... Legyen így vagy úgy, a tanszéknek lépnie kell, ha nem akar ön maga árnyékává válni, s ha a jövőben a társadalomtudományoknak olyan domináns szerepet szán, mint amilyet az a nyugat-európai felsőoktatásban betölt. Eddig egy szervezeti átalakulás történt meg: a tanszék régi dolgozóiból három tanszéki csoport alakult: az alábbi beszélgetés dr. Karikó Sándorral készült, aki köztudottan nem fordított hátat régebbi meggyőződésének.

- Két általánosabb kérdéskört szeretnék érinteni: a rendszerváltás kapcsolata a tanszék működésével és a marxizmussal. Elsőként: hányan dolgoztak a tanszéken 1989 előtt, és változott-e ez a létszám?

- Jelenleg tizenketten vagyunk. Az elmúlt két évben hatan távoztak és három új ember került ide; ebben a hat távozásban a legkülönbözőbb okok játszottak szerepet, ezek között valamilyen formában a rendszerváltás is ott volt.

- Számítottak-e arra, hogy elveszítik állásukat?

- Konkrétan nem, de a lehetősége ott lebegett mindnyájunk előtt. A rendszerváltás tartalmi szempontból a filozófiai szakcsoportot - ahová én is tartozom - nem olyan mértékben érintette, mint a politológiai szakcsoportot. A filozófiai szakcsoport helyzete annyiban változott, hogy fel kellett adni a marxista filozófia uralkodó pozícióit, kizárólagosságát. A tartalmi szempont itt azt jelenti, hogy egyetlen szakcsoport, tanár sem taníthat úgy, hogy nem vesz tudomást az elmúlt két év politikai változásairól.

- Milyen irányú volt az oktatók meggyőződése '89 előtt,

milyen volt a marxisták és a "más-képp gondolkodók" aránya?

- Ezt teljességgel megítélni nem tudom, gondolom mindannyian marxisták voltunk. A felszínen, kívülről a tanszék marxista volt, legfeljebb bizonyos témában akadtak más elképzelések.

- Milyen ma az oktatók politikai összetétele?

- Ez elég képlekeny; a tanszék egyharmada MSZP-tag. '89 előtt meggyőződésből vagy kényszerből mindannyian MSZMP-tagok voltunk. Négy oktató a párt erjedésének korai szakaszában lépett ki.

- És Ön?

- Én '89 április-május körül. Az utolsó csepp a pohárban számomra az ún. négyek kizárása mellett az volt, hogy megtudtani, hogyan temették el Nagy Imrét: arccal a földnek, mint a gonosztevőket szokásos, s ez mélyen fölháborított. Egyébként úgy érzem; vannak olyan kollégák, akiknél 180 fokos fordulatot tapasztalok. Ez lehet jó is meg rossz is: jó annyiban, hogy a váltás új utakra való nyitást is jelenthet, régi problémákat helyezhet új megvilágításba. Ami rossz: minden gondolati vajúdas, fáradozás nélkül könnyvedén

váltunk színt. Ez erkölcsileg undorító jelenségnek tartom.

- Miben látja a megváltozott feltételek mellett a Társadalomtudományi Tanszék feladatát?

- Az oktatás szerkezetében előre kell menni, meg lehet változtatni az órakereteket, a tantárgyak oktatásának sorrendjét.

- ...a "feladat" tartalmi részére gondoltam...

- Ami a filozófiát illeti véleményem szerint az egyetemes kultúra szerves részének tartom, nélküle bármely kultúra egyoldalú lenne. A filozófia-oktatás feladata főként olyan lételméleti kérdések taglalása, amelyeket egyik szaktudomány sem tesz fel.

- Az ontológiai spekuláció nem sokat nyújt a szaktudományok számára...

- A szaktudományok és a filozófia között kölcsönös, mindkét fél számára előnyös kapcsolat lenne megfelelő; a történész, a biológus stb. kutatása során előfeltevésekből indul ki ismeretelméleti fehérfoltokba ütközik, s ezen a ponton segíthet a filozófia.

- Tudománymetodológia és -filozófia nélkül hogyan gondolja ezt a kapcsolatot?

- Ez jogos felvetés, ebben elég pesszimista vagyok. Főként a marxizmusnak vannak nagy hátrányai ezen a téren.

- Van-e elég specialista az oktatók között?

- Összességében egy keresztény teológus-oktató van a tanszéken a világnézeti palettát színesítendő, egy kolléga foglalkozik behatóbban ismeretelmélettel. Van még egy betöltetlen státuszunk, de azt most zárta a főigazgató.

- Ön szerint hogyan képes egy oktató más filozófiai elgondolásokat ismertetni ha eleve a marxista irodalomból ismeri azt?

- Elmondhatjuk, hogy sokan "Marx emlíőin" nevelkedtünk. Megítélésem szerint más világné-

zetűek is hasonlóképpen a saját szemüvegükön látnak - pl. minket. Én úgy gondolom, hogy korrekt módon rá kell mutatni a klaszszikus marxizmus értékeire, amelyeket szerintem még mindig nem ismerünk a maga teljes egészében, vagy pontatlanul, meghamisítva tudjuk. Másrészt meg kell ragadni azokat a pontokat, amelyek vitatják, és ha kell felülvizsgálják Marx gondolatait. Meg kell szabadulni a politika és a filozófia vad házasságától: a filozófia megállapításait ne a politika, hanem az igazság erejével mérjük és értékeljük. A marxizmus előtt tehát történelmi választat látok: vagy képes megújulni, vagy megszűnik, és filozófiatörténeti adalékká válik.

-Úgy tudom, Önt sem hagyta érintetlenül a rendszerváltás "szele".

-Igen, egy érthetetlen, ma már nevetségesnek tűnő, de akkor megalázó ideológiai támadásnak voltam kitéve.

- Mi volt ennek lényege?

- Olyan vulgármarxista tételt tulajdonítottak nekem, amit nem írtam le, nem mondtam, nem is gondoltam, sőt magam is ellene léptem föl. Lelkük rajta. Ez torpedózta meg tavaly a főiskolai tanári kinevezésem, amelyet most fogadott el a Főiskolai Tanács.

- Gratulálok hozzá.

Tóth Ferenc

Erdélyi körséta márciusban

A múlt évben, közvetlenül a márciusi ünneplés után történt targikus marosvásárhelyi események s az azt követő hivatalos torzítások és félremagyarázások az idénre igen óvatossá és bizonytalanná tették az erdélyi magyarságot. Az 1848. Március 15-ét idéző emlékünnepségek és -műsorok az idén nem zajlottak annyira felszabadult és eufórikus keretek között, hiszen elsősorban arra kellett összpontosítani a szervezőknek, hogy kiküszöböljék mindazokat az aspektusokat, amelyek esetleg sértenék a többséget, a román nemzet nagyobb részét képező etnikumot. Már jóval március közepe előtt beindult a jobboldali sajtó részéről a kampány, és alaptalan érvekkel, híresztelésekkel szítani kezdték a hisztéria parazsát.

Több irányból is arra kívántak rávilágítani a mindennemű tiszteletre érdemtelen lapok és szerzők, hogy abban a hajdani márciusban "olyasvalami" történt, aminek építő jellegű tartalma, értéke számukra, románoknak nincsen, nem is lehet, hiszen önkényesen Magyarországhoz tartozónak nyilvánították akkor Erdélyt és az osztrák adminisztráció helyett a magyar teremtették meg, mely szintén elnyomó, megalázó és romboló hatású volt... Az idén sem feledkeztek meg arról, hogy március 15. Magyarország nemzeti ünnepe, jó alkalom, hogy a magyarországi rendbontók (romániai szimpatizánsaikkal) ismét hangot adjanak román földön sovíniszta, fasiszta, irredenta és revansiszta vágyaiknak és (horribile dictu:) magyar zászlókat tüzzenek ki!

Hiábavaló volt az RMDSZ parlamenti képviselőinek és szenátorainak gyakori és határozott fellépése, hiába válaszolt a helyi magyar média, a másik félnek látszott kedvezni az igazság, hiszen a legfelsőbb régiókból is érkeztek a jóindulatú figyelmeztetések.

Ilyen körülmények kényszerítő hatása alatt nem lehetett egyebet tenni, mint alapos revíziót végezni a nap minden várható eseménye körül és a veszélyes tartalmakat eltávolítani! Közismert, hogy egyes szélsőségeseknek talán az fáj leginkább, hogy több tízezres magyar tömeget lát. Tehát: a szabadtéri nagy népünnepélyt és felvonulást templomnyi, kultúrháznyi méretűvé kell csökkenteni, felbontva társadalmi kategóriák, felekezetek szerint.

Lehetőleg akadályozni kell a magyar nemzeti zászlók és szimbólumok használatát, mert ezekre is akad allergiás. (Tavaly nyáron a 25. számát ünneplő Trompf című csíkszeredai élclap piros-fehér-zöld köntösben jelent meg egy éppen akkor aktuális versikével: "Ne gondoljon senki másra/Csak a világbajnokságra!", de mégis, ennek ellenére, akadtak szakértők, a magyar nyelv értő barátai, akik ekkor is beindították a vitriolos sajtógépezetet stb. stb.)

Minden előzetes központi RMDSZ egyeztetés nélkül a városokban működő helyi ifjúsági- és tömegszervezetek, valamint az egyházak abban állapodnak meg, hogy Erdélyben március 15-ét méltósággal ünneplik.

A magyar lapok, a rádió és a televízió magyar műsorai tisztázták, hogy semmi elítélendő nincs ebben az ünnepben és hangsúlyozták, amint azt a magyar kormány is kijelentette, hogy március 15. hivatalos ünnep ugyan Magyarországon, de nem a nemzeti ünnep, mert az augusztus 20., ugyanakkor következetesen cikkeztek arról is, hogy a forradalom kegyhelyeinek a látogatásához bárkinek joga van, aki azok közép-kelet európai fontosságát látja és ismeri.

És lezajlottak a megemlékezések: Aradon, Nagyváradon, Kolozsvárott, Fehéregyházán, Székelyudvarhelyen, Sepsiszentgyörgyön, Bukarestben, Iásiban(!) és még sok kisebb-nagyobb településen. Sehol rendbontás nem fordult elő, csupán Szatmáron és Nagykárolyiban, ahol a városi vezetőség és a rendőrség próbálta a szervezőket rávenni a helyszín megváltoztatására vagy a rendezvény elhalasztására, mondván, hogy aggódik az esetleges összetűzések miatt... E rendészeti rendbontás eredménye az lett, hogy némi késéssel ugyan, de megkezdődtek a két városban is az ünnepségek.

Március idusa után, ezekben a tavaszias napokban az erdélyi ember megnyugodva fordul vissza hétköznapi munkája felé, mert elkönnyelhet egy kis győzelmet, amit e méltósággal tartott, átmádkozott ünnep által nyert, és élni próbál rendületlenül, hittel, mint eddig is kétségektől szagatos hazájában.

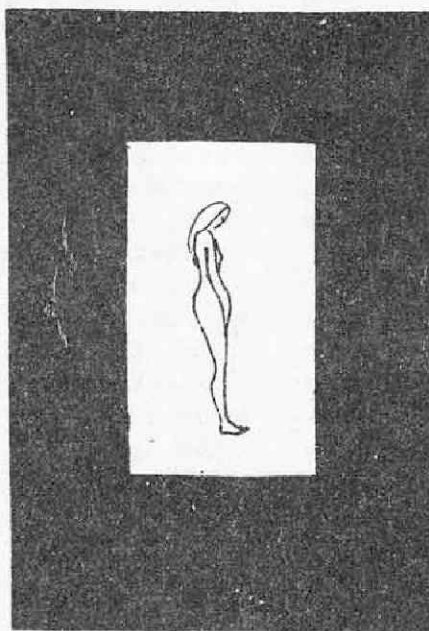
Simó Márton

NEMZETISÉGI OLDAL

Románok Magyarországon

Magyarországon ma 20-25 000 román él, habár az utolsó népszámlálás alkalmával alig vallották tízezen magukat románnak. Ők Magyarország keleti részén vegyes lakosságú falvakban élnek. Nem alkotnak egy egységes közösséget, szétszórva élnek együtt magyarokkal, szerbekkel, németekkel, Békés, Hajdú-Bihar és Csongrád megyében. A különböző hivatalos dokumentumokból kitűnik, hogy ők a XV. illetve a XVI> század folyamán érkeztek e területre. Magukkal hozták ősi hitüket az ortodox keresztény vallást, melynek jelentősége napjainkban is megmaradt, mert ez a hit volt az, amely egységben tartotta őket és gátat vetett az asszimilálódás folyamatának. Az ortodoxia keretein belül kezdetben és századokon keresztül szerveződött a kultúra és az oktatás. Sokáig a Zsoltároskönyv és a Prédikációk könyve voltak a románság egyedüli könyvei. Az egyház, mint egyedüli intézmény kezdeményezte, létesítette és támogatta a különböző kulturális, zenei művészeti egyesületeket. A mi magyarországi Román Ortodox Egyházunk 19 parókiára van felosztva. E parókiák egyházi és világi képviselői 1946. március 27-én esperesség létrehozását határozták el. A Gyulán székelő esperesség teljes körű autonómiát élvez, annak ellenére, hogy jogi szempontból függő viszonyban van a Román Patriarchátussal. Több mint negyven év megszakítás után, mely időszakban nem tudta ellátni teljes mértékben feladatait, a tavalyi évtől kezdve azonban újra bekapcsolódott a kulturális és az oktatási életbe. Csodálatos feladata a gyerekek hitre való nevelése. Ezzel tulajdonképpen visszanyerte az őt megillető helyét nemzetiségi életünkben. A gyulai Román Esperesség fontos szerepet tölt be a megértés, béke, barátság fenntartásában a többi, Magyarországon létező keresztény egyházakkal. Teszi mindezt az Egyházak Ökumenikus Tanácsának keretein belül, amelyhez 1976-ban csatlakozott, ahol a vallási kérdéseken túl pozitívan segíti a kisebbség-többség viszonyát.

Aurel Becan

În Ungaria trăesc aproximativ 20-25 000 de români deși la ultimul recensământ abia s-au declarat 10 000. Ei trăesc în localitățile cu populație mixtă în partea de răsărit a țării. Ei nu alcătuiesc un grup compact îi găsim răsfireți, așezați sporadic, împreună cu unguri, sârbi, și nemți în județele Bichiș Hajdú-Bihar, Csongrád. Din diferite documente oficiale reiese, că romani au ajuns pã aceste meleaguri prin secolele XV-XVI. Ei ș-au adus cu sinea lor credința strămoșească ortodoxă, un lucru foarte important, pentru, că Biserica Ortodoxă a fost și este aceea instituție care i-a menținut în unitate, care a pus și pune piedici fenomenului de asimilare. Cadrul în care s-a structurat viața creștină a poporului român, ortodoxia lui originală - biserică a devenit nucleul de învățatură și cultura, de luminare spirituală - inițial și secole la rând fiind unica instituție care a promovat învățămîntul și cultura. Secole de-a rândul Psaltirea Ceaslavul și mai ales Cazania carte de căpătii a poporului, au fost manualele de învățatură a poporului nostru. Biserica, de-a lungul timpului a sprijinit a inițiat și a înființat primele asociații culturale, muzicale, artistice ale românilor de pe aceste meleaguri. Biserica noastră de aici din Ungaria cu satele în care trăesc români este împărțită în 19 comunități bisericești reprezentatii acestor comunități preoti și mireni au luat decizia în 27 martie 1946 în legătură cu înființarea unui Vicariat. Acest vicariat cu sediul în orașul Giula funcționează ca o unitate autonomă dependentă canonic de Patriarhia Română. După mai mult de 40 de ani de întrerupere, perioadă în care biserica nu ș-a putut desfășura activitatea sa pe deplin, din anul trecut s-a preluat din nou îndeletnicirea în domeniul didactic, minunata muncă de catehizare a tinerei generații. Prin acest fapt Biserica Ortodoxă ș-a redobândit locul său cuvenit în viața noastră denaționalitate. Vicariatul din Giula joacă un rol activ și în întreținerea unor relații de pace, înțelegere pretenie și cooperare între bisericile creștine din Ungaria, aderînd încă din anul 1976 la Consiliul Ecomenic a Bisericilor din această țară, unde pe lângă probleme de ordin bisericesc își aduce un aport pozitiv și în cea ce privește relațiile majoritate-minoritate.

Aurel Becan

PROGRAMAJÁNLAT

A TÁK programja

Április 8.: River koncert

Ápr. 9.: Talizmán együttes (Jazz)

Ápr. 10.: Társastánc ház

Ápr. 14-20.: Országos Közművelődési Hét, melynek részletes programját szórólapon, plakátokon közölni fogjuk. Előzetes a hétről:

F. Zámbo Happy Band

Bohém Ragtime Band

Calcutta Trió

Vaszlavik és társai

Buli a Koktél együttesel

Dúró Győző és Pap Gábor előadásai

Táncház Berecz Andrással és a Fadatka együttesel

Ápr. 22.: Blues kocsmá (Tirke Honolulu)

Ápr. 23.: Réz András előadása

Ápr. 24.: Társastánc ház

Ápr. 25.: Éles kabaré

Ápr. 25-27.: Claudio Melloles és Laura Mariani olasz színházesztéták előadásai

Ápr. 29.: Finis buli

Ápr. 30.: Tű felolvasóest és Tű bál

A szavalóverseny

1991. március 20-án szavalóversenyt rendezett az Irodalom Tanszék. Nevezni lehetett Csoóri Sándor bármely versével ill. prózájával. Az érdeklődés a vártnál kisebb volt, de ennek okáról most nem kívánok értekezni. A mezőny így is produkált kellemes meglepetéseket. A zsűri tagjai az Irodalom Tanszékről - Kovács András, Gyémánt Ivánné, Varga Emőke - ill. a Szegedi Nemzeti Színházból - Kátó Sándor - voltak. Az eredmény:

Próza:

I. Gulyás Szabó Hajnal

II. magyar-ének

Vers:

I. Banner Géza

I. magyar-ének

II. Leiczinger Enikő

III. magyar-történelem

III. Jandrasits Orsolya

II. magyar-történelem

Oláh Kálmán

II. magyar-történelem

K.E.

Tudtok-e róla?

Arról, hogy létezik egy rádióműsor Maholnap címmel, mely havonta egyszer jelentkezik péntek este a Kossuth adón és nektek szól. Alcíme: Műsor a ma egyetemistáiról a holnap értelmiségének.

A legutóbbi, március 22-i adásban szó volt az Egyetemi Anyanyelvi Napokról, Kapás Dezső végzős és együtt maradni kívánó színészosztályáról. Megkérdezték a magyar Tempus-iroda vezetőjét, Szűcs Andrást a Tempus-program árnyoldalairól, a döntési mechanizmus vitatott pontjairól. Megtudhattuk még, hogy az egyházi tulajdonok visszaadása miatt könnyen az Egyetemi Színpad sorsára juthat az ELTE Bibó-szakkolégiuma is, amely pedig két éves működése során magas színvonalú tevékenységével, konferenciák, kurzusok szervezésével, folyóiratok és könyvek megjelentetésével a társadalomtudományok egyik hazai fellelőjévé vált, hagyományokat teremtett. Innen indult többek között a Századvég, de a FIDESZ is.

Foglalkozott a műsor továbbá a hazánkban tanuló külföldről érkezett magyar nemzetiségű hallgatók helyzetével is. Magyarország az 1990/91-es tanévre 250 alapítványi ösztöndíjas helyet biztosított számukra, melyeket a határon túli társadalmi szervezetek javaslatai alapján töltöttek be. Csakhogy szeptemberben több mint 1100 hallgató nyert felvételt a szomszédos országokból. Többségük C-kategóriás, ami azt jelenti, hogy magyar állampolgártól kapott hivatalos befogadónyilatkozat adott számukra jogot az itteni tanuláshoz. A politikai változások eufórikus hangulatában azonban több befogadó úgy írta alá a nyilatkozatot, hogy nem számolt annak következményeivel és ezért az ilyen úton felvett hallgatók közül nem kevesen elemi egzisztenciális gondokkal küszködnek. Ez a jelenlegi helyzet. Hogy ez a jövőben ne ismétlődjön meg, Andrásfalvy Bertalan miniszter úr körlevelet intézett az egyetemek és főiskolák rektoraihoz, melyben arra figyelmeztetett, hogy a magyar államnak a következő tanévben sem áll majd módjában támogatni a C-kategóriásokat. Ezért azt javasolta az intézményvezetőknek, hogy ilyen hallgatókat ne vegyenek fel. A körlevélnek meglehetősen nagy és természetesen negatív visszhangja támadt, amiért is a minisztérium - elkerülendő a további félreértéseket - megjelenteti az ominózus körlevelet a Köznevelés című folyóiratban. (Lapunk következő számában utánaeredünk, hogy mi a helyzet ez ügyben a Főiskolán.)

"A gyakorlati pedagógia nem várhat új embereszményre." e szavakkal nyitotta meg Veszprémi László, a Magyar Pedagógiai Társaság tagozati elnöke március 13-án az MTA dísztermében Az erkölcsi nevelés helyzete, bibliai alapjai és módszertana című ankétot. Az előadók arra keresték a választ, hogy a mai, értékeket és etikai normákat sem kímélő időkben az erkölcsi nevelés terén mi a feladata az iskolának, és miként töltheti azt be.

Elsőként dr. Zrínyi László egyetemi tanár tekintette át a vitás kérdéseket, és többek között arról szólt, hogy helytelen és lehetetlen próbálkozás az iskolát egyfajta erkölcsi szigetté formálni, hiszen a gyermek állandó érintkezésben áll a társadalom más jelenségeivel is. Kifejtette továbbá, hogy az elmúlt években az etikai intellektualizmus, az értelem magatartásformáló erejébe vetett túlzott bizalom miatt háttérbe szorult a személyiség érzelmi és akarati szférája, holott csak a személyiség egészére ható, szisztematikus, de élményszerű etikaoktatás és az ezzel párhuzamos a cselekedtetés, szoktatás együttesétől várható eredmény e téren. Ezt követően Bartha Tibor református lelkész avatta be a hallgatóságot a keresztény erkölcs bibliai alapjaiba. Majd felhívta a figyelmet arra, hogy aki keresztény erkölcsöt kíván tanítani, annak először igenis meg kell tanulnia a keresztény etika fogalomrendszerét, annak teológiai alapjait, hogy túl tudjon lépni azon a vulgárkeresztény jelzőgyűjteményen, ami a köztudatban keresztény szellemiség néven él, és amelyben rengeteg a téves, félreértelmezett gondolat. Az általa felsoroltak közül csak egyet kiragadva: a Biblia "Ne paráználkodj!" parancsolata nem tiltja a házasság előtti nemi életet. Végezetül dr. Teleki Béla főiskolai tanár tartotta meg előadását. Miután statisztikai adatokkal (öngyilkosság, alkoholizmus, idegbetegségek) támasztotta alá, hogy Magyarországon értékválság van, számba vette az erkölcsi nevelés lehetséges módszereit és műveleteit. Véleménye szerint az a jó módszer, amely konkrét élethelyzetekre összpontosít, a teljes személyiségre hat, és olyan dinamikus, fejlődőképes egyéniségeket nevel, akik rendelkeznek morális autonómiával, egyfajta etikai erőnléttel.

G. I.

Hospitálunk II.

A hóvirág az asztalomon még mindig friss, miért is hervadna el, hiszen papírból van. Azoktól a gyerekektől kaptam, akiknél a hatodik félévi hospitálást teljesítettem. E hospitálás emléke is éppen olyan friss, s valószínűleg az is marad.

Kádár-címer a falon, a szorzótábla azonosító jele vörös csillag, a mozgalmi dalokból jól ismert, de akkoriban is idegenül ható ma már teljesen anakronisztikus "pajtások" megszólítás, színházszerű terembe rendezés és mesterkélt hangulat várt minket az I. sz. Gyakorlóban.

Harmincegy-néhány hallgató, mint nézőtérrel nézte a tizenegynéhány második, és a tanítónéni buzgalmát.

Itt kellene a gyerekeknek feloldódniuk, napi munkájukat, játékukat végezniük, s nekünk ezt megtapasztalni, és ezzel is "gazdagodni".

A tanítónéni biztosított minket, nem mintaórára ültünk be, de - mint mondja - érkezésünk miatt a gyerekeknek nem volt idejük a szokásos napi játékokra. (sic.)

- Akkor menjünk le egy fél órára, hiszen oly hosszú a délután - fogalmazódik meg bennem a javaslat, de mivel már régen el vagyok rontva, eretnek ötletemet nem merem hangosan előadni.

Az a fő, hogy nem bemutató órát láttunk!

A gyerekek érezhetően zavarban voltak, nem is csoda ekkora közönség előtt ritkán szerepelnek. Nem sikerült egyetlen kíváncsi szempárt, egyetlen összekuncogást sem elkapnom, ami ilyenkor elég természetes lenne.

Előadták a farsangi műsorukat, ekkor éreztem először, hogy kezdik élvezni a foglalkozást, oldódott a hangulat.

Utána alkotó játék. A gyerekek egyre elevenebbek lettek, fel-felálltak, átsétáltak egymáshoz. Néha a tanítónéni fojtott hangját hallottam, figyelmeztette a gyerekeket: itt előadás folyik.

Milyen kár...

Egyre közelgett a hospitálás vége. A tanítónéni kellemetlenül érezte magát a gyerekek fegyelmezetlensége miatt, s mentegetőzött: Hiába, a gyerekek nem tudják megtagadni önmagukat. (Hát ez lenne a cél?)

Megint tanultunk valamit, megint gazdagabbak lettünk valamivel, de bennem ott bujkál a kétely: nem negatív tapasztalásra küldtek minket ide?

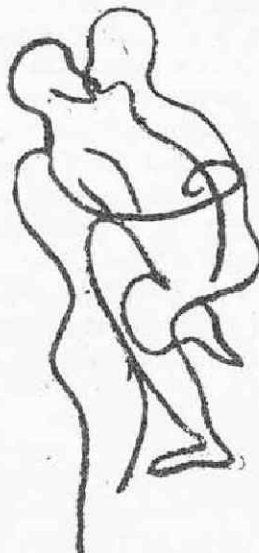
Ja, majdnem elfelejtettem, a névsorolvasás a végére maradt. A hospitálás KÖTELEZŐ!

Sz. Gy.

Radnay Attila

Szakítás

Lyukas lett a kezem.
Ujjaim közül földre csúsztal
Te,
és ragaszkodó lelked
szürkáló cserepei.
Ültél előttem, lenn a ködös mélyben,
a míg az idő zavarosan
hömpölygött körülöttünk,
mi megmaradtunk
mozdulatlan
ősi kőületeknek.
Egy gondolat rakott fészket bennem:
Talán fel sem emeltek!

SPORT

HKT-TŰ focimeccs

- női szemmel - elfogultan...

A végeredmény: meglepetés. A meccs három félidős volt, a beszámoló 16:33 perckor indul, amikor Vass Imre kocsjára ráesik a labda. 1 perc múlva Gévai Imre a saját térfeléről íveli át gyönyörűen a kint ólálkodó kapus felett a labdát, ami surrogva köt ki a hálóba, s ezzel megszületik a második TŰ gól (az első Szeberényi lőtte). Rövid időn belül Szeberényi Gyula (TŰ) többször próbálkozik a kapura löni - sikertelenül, sőt az egyik HKT játékoskal egymás lábán átesnek, de ez nem buktatás!

16:40, Gyula elhagyja a pályát (mert indul a vonata). Ezt követően Bánfi Peti egy gólt lő a hálónkba. (Az előző HKT-gólokat Skultéty, Kersner és Vass lőtték.) Ekkor az eredmény 4:2. (Matejka a kapus.) Nyúl a kispadra ül és ilyeneket mond, hogy a Kersner Ákos nagyon jó bassza meg, kurva gyors. És azt is mondja Matejnak, hogy hadd álljak be! - Be is áll.

Öt perccel az első félidő befejezése előtt Vass Imre megcélozza a szemközti háztető kéményét és majdnem bele is talál. Ekkor már az eredmény Gábor és Ákos jóvoltából 6:2. De csak pillanatokig, mert szélsébesen 7:2-re alakul át. A második harmad 8. percében ügyeskedünk, ugyanis Nyúl belövi a harmadik TŰ gólt! S aztán következnek a kevésbé kedves percek, mivel először Ákos "szépít" 8:3-ra, majd Bánfi Peti 9:3-ra. És jött a tizedik gól: Matejka gyönyörűen lő, csak az a baj, hogy a saját kapujába.

Tovább nem csigázom a már úgyis szomorú olvasókat - csak annyit, hogy a végeredmény 12:3 (ezt csak suttogva...).

DE LESZ VISSZAVÁGÓ!

A csapatok:

HKT: Albert Gábor, Bánfi Péter, Kersner Ákos, Skultéty Tamás, Vass Imre, Somogyi Miklós (I. harmad)

TŰ: Gévai Imre, Matejka Zoltán, Nyulasi Zsolt, Szeberényi Gyula, Tóth Ferenc, Tóth Tamás, Somogyi Miklós (II-III. harmad)

Konkoly Edit

KÉTSÉGBEESÉS, avagy

A film balladája

Elindultam moziba. Március tizenötödikén.

Egy filmet, "A" Balladák filmjét akartam megnézni. Lehangelődtem. A Filmtékában (Szegeden legszebb filmélményeimet ebben a termben éltem át) Schwarzenegger filmjét játszották, az Ovizsarut.

Balázs Béla!

És éppen e napon és éppen Kallós Zoltán és éppen a balladák helyett... A kristályos, tiszta forrásból merítő és az azt bemutatni igyekvő, szívet szorongató, lelket tisztító film helyett egy... Úgy vártam, vágytam erre. Durvul a világ, és értékeink(?).

Március 16-án is elindultam a moziba.

A pénztáron tábla: "Minden jegy elkelt." Hát persze. De nem a Balladák filmjére. (Amit az újság és a plakátok program szerint megint megjelöltek.)

Pedig mennyi unatkozó fiatal tolongott az előtérben. És ha a belvárosiban már nem jutnak be a "nagy" filmre, hátha..., hátha jegyet vesznek a Tékába. És akkor megnéznek egy filmet. Valamit, amit meg kell nézniük, még ha nem is látják.

Választanak. Választanak azok is, akiknél ott a felelősség.

És mégis az Ovizsarut választják. Mert az a pénz jelent. A Balladák filmje pedig oxigént, mely átjárja testünket, lelkünket és segít ellenállóvá lenni az értelem, a lélek és a szív szennyezésével szemben.

A Filmtéka Szegeden az egyetlen olyan mozi, ahol "olyan" filmeket játszanak. És három napra(?), a három szabad napra akik ezt szeretik, megfosztatnak. Kár.

Március 17-én nem mentem el moziba.

Z.I.

...és csak látomás az, ami van.

Lávatagon forgolódom gyűrött lepedőn, fúrom a fejem az ágy sarkába, addig forgatom piszkos kispárnámat, míg meg nem találok leghűvösebb darabját, hogy hűtse forró arcomat. Húsom alatt izzanak a csontok. Száraz szemhéjaimon át vörös tűzgömbök világítanak. A fejbőrömre tapad izzadt csapzott hajam. Bújok a délelőtti éles fénypengéitől, mik borotválják a szemközi falat. Az agyam tompán lüktet és fáj. A szám és a gyomrom olyan, mintha egy durva, koszlott ronggyal törölték volna szárazra. Be kéne rántani a függőnyt, hogy tovább egyensúlyozhassak az álom finom kötélén. Jólesne vízzé válni, nyirkos foltot hagyva a lepedőn, lefolyni az ágyról. - Újra egy zavaros álom kínoz. Megint megvastagodott a bőr az arcomon, olajos, faggyús, zsíros bőr. Milyen keserűek a fogaim?! - Olyan világosan látok mindent, kemény asztallábat, a foltosra kopott szőnyegpadlót. A kristályszerű porszemeket és hangyákat, százszoros nagyításban, ahogy gurulnak. Az ujjamra másznak fel, de nagyon lassan. Úgy szúr a fény, éteri zene szól rettentő hangosan és rettentő tisztán. Azt hiszem, elkerülhetetlen a sírás. Fiatal lányok járnak ingó csípővel meztelenül körbe, torz fejükön két könnypatak. Ma a padló szélén kelt föl a nap. A padló bordó, a fény narancs. Nehezen veszem a levegőt, szuszogok, átfordulok a hátamra, a lábammal kirúgok. Mintha vékony, ragacsos pókháló ereszkedett volna az ágyamra, a testem ragad. Felébredtem megint, Sok a nyisz-nyösz zöreje, fullasztó a levegő, lihegni kell. Gyűrkelem a takarót, mindjárt enni kell, menni kell. Felülök, sokáig így maradok, rátok gondolok, a papucsom is ragad. Kitérőlgök a szobából, pulzálnak a falak. Bele kéne ütnöm a fejemet, lágy gödröt hagyni csak, vérsár folya belőle. Fekete madár ül arrébb, nem mozdul a sarokban, de érzem, ott van. Cérna fonalak futnak a kezünkbe, a végtelenbe, hogy összefogják a világegyetemet, de a végük a semmibe lóg. Én már kiséptetem a szertárt. Most kimegyek a konyhába, csak vedelem a vizet és izzadok. Nagy vörös erek dagadnak a lábamon, nyirkos a talpam, a bokám meg sajog. A madár a vállamra ül, s gyászindulót füttyöl kint a szél. Befordítom a relaxát, fokozatosan ülepedik a félhomály és gőzárnyak inognak, a szürke linóleumon. Mi már nem leszünk szenvedélyes kártyások vagy ivók. Törmelékeket vetünk a porba, és szél kócolja a sivatagot, és kezem megszikkad a sárga fényben, mert sárgaláz pusztít a száraz égben. Leülni jó még egy kicsit ide a földre a hátamat a falnak nyomni, összekulcsolni a térdemet, és hallgatni a magányos, céltalan szimfóniát, ahogy bolyong az időben, ringatózni puha ölben...

- Megerjedt bennünk a rossz sors, a beteg gyomorból a hétköznapi szennyezőne most sírva rőfögve visszaböfög. Váladék folyik a fülünkből, és nyáladvaz lapozzuk a tépett szexuáliságot. Lehajtom fejemet, egyik kezemmel a másikba markolok, ujjaim közt kifolyik a lila szederjes hús. Ülök a sarokban és vinnyogok. Lassan elhullik a hajam, mint ahogy a festék csorog le a falon. Az utolsó kalandorok ma este utoljára verik el oszló testű nőiket. A sápadt csavargók nem szorongatják tovább zsíros vászonszatyrukat. Nem dobáljuk el többet a csirkecsontokat. Senki sem leselkedik a függöny mögül, senki nem vigyázza terveim. Minden burkot eltörtem, minden héjat lehántottam, egyedül maradtam. A depressziós anyag önmaga ellen fordul, és megszűnni vágyik. Az agyvaló oszlani, az értelem széthullni akar. Felállok, izzadság szagú ingem a hátamra tapad, nyúló végtagjaim, mint csápok vonaglanak. Az ajtóhoz tántorgok, görnyedve fűjtatok. A dohos lépcsőházban kiráz a hideg.

- Miféle átok súlyt, és miféle bűnért? A pincéből merev tekintetű alakok jönnek lassú menettel, és két kezükben gyázmecseket hoznak, vörössárga lángjuk fénye idegesen ráng a falon. A mélyből a holtak, gramofon hangon hősi éneket dalolnak. A nedves kövön lidérces víziók hullámozó keringőt járnak. A kapun gyermekhangon rikolt a csöndes, fekete bársony kilincs. Kívül vagyok. A sarkon egy fiú újságokkal a hóna alatt, rekedt orrhangon kiabál, "bravó, bravó, bravó". Máskülönben csönd van, még fojtó csönd. Zsebre dugott kézzel nekivágok a poros utcának, visszhangjai pattognak a kőnek, amit rugdosok. Az eső óvatosan elered. Mint egy nagy hal, a víz alatt lépkedek. Ön színű téren úszok át, nedves zöld levelek ragadnak a cipőmhöz. Nyomaim, mint mohó húsos ajkak cuppogva nyelik el a málós sötét latyakot. Hideg halotti csókokat nyom lábamra a sár. Nem hiányoznak már a meleg fenekű nők sem. Partra dobott az örvény, átfordult felettem az élet, s eléggülten itthagított meztelen. Mint súlyos csapások a törzsön ütnek felettem a percek, s jeges vízzel mosdat a félelem. Világokat zuhanok, fekete úrben, s csontomba mar a fagy. Úgy nézünk a jövő elé, mintha rothadtszagú kútba néznénk. A mélyben, fekete tócsában reszket halovány tekintetünk szürke mása. Megmártóztatunk a rettegés borzas mocsarába. Felrémlik egy arc, egy ködös alak, de már képtelen vagyok az értelmüket megfejteni. Léteznek-e egyáltalán, nem tudom. Elmossa őket a kimondhatatlan jelentésnélküliség egyarcú folytonos hullámverése, s a fehér tajték majd örökre elsímtja különbségeinket. Vékony, fojtó pára leng a dolgok felett, a négylovas ködlepelbe burkolva jár, s fehér csontbiciklin erre zörög a halál.

Szabó Attila

Ünnepsoroló

A húsvéti ünnepkör II.

Előző cikkünkben a húsvét hosszabb bevezető szakaszáról szólnunk, most nagyobb utolsó hetével a "nagyhét", és húsvét csodájával, a feltámadással foglalkozunk. Húsvét eleinte a megváltás egészének ünnepe volt, de a IV. századtól több részre szakadt, amikor Szent Cirill jeruzsálemi püspök idején külön napokat kezdtek szentelni Jézus szenvedése eseményeinek. Ekkor alakulnak ki a nagy hét jeles napjai.

Nagyhét, s tágabb értelemben az egész szenvedéstörténet virágvasárnapkal kezdődik. Jézus akkor érkezik utolsó húsvétjára, mely a kereszténység első - s Krisztus feltámadásával új értelmet nyert - húsvéti lett. Virágvasárnap (más néven: pálmavasárnap) vonul az Úr Jézus Jeruzsálembe, hogy beteljesítse az ószövetségi ígéretet:

"Ujjongj, Sion leánya!
Zengi éneket Jeruzsálem leánya!
Nézd közeleg királyod:
igaz, és győzedelmes,
alázatos, számon jő,
és békét hirdet a népeknek,
uralkodik tengertől-tengerig
a Folyótól egészen a föld határáig."
[Zak. 9,9-10]

A nép valóban királyhoz méltóan fogadja, sajnos nagyon is evilági uralkodóra vágyva, aki Dávid utódaiként helyreállítja Izrael régi dicsőségét, s megszünteti a római uralmat: "Másnap az ünnepre felzarándokolt tömérdek nép hírt vett, hogy Jézus Jeruzsálembe érkezik. Pálmaágakat szedtek, kivonultak eléje és így köszöntötték: Hozsanna! Áldott, aki az Úr nevében jön, Izrael királya!" Mivel a zsidók hatalmi vágyait nem teljesíti be Jézus, s küldetésének igazi értelmére nem nyitottak, hamarosan elfordulnak tőle.

Virágvasárnapon az egyház körmenetet tart és ekkor történik a népszokásokban - s hozzá kapcsolódó hiedelmekben - oly gazdag barkaszentelés. (A szentelt barkának a néphit igen sok gyógyító és védő hatást tulajdonít: Ha lenyeljük, gyógyítja a hideglelést, torokfájást, a füstje a szemmelverést, ha a tükör mögé vagy a komódba tesszük, megóvja a ház lakóit a betegségek, ha a padlásra, a házat elkerüli a villám és a tűzvész stb.) A szentelt barkát az egyház is felhasználja - természetesen nem a fent említett dolgokra - következő év hamvaszószerdáján ebből a barkából készül a hamvaszkodáshoz szükséges hamu, s így lesz egyúttal az elmúlás s az újjászületés szimbóluma is. A virágvasárnapi körmenet sem egyszerűen emlékezés, jelkép, előkép is: Ha Krisztussal

kitartunk a szenvedésben vele vonulhatunk dicsőségesen a "mennyei Jeruzsálembe".

A nagy hét következő jeles napja nagycsütörtök, az utolsó vacsora az Oltáriszentség és az egyházi rend alapításának emléknapja. Az Oltáriszentség alapításáról minden szentmisében megemlékezik az egyház, hiszen a mise középpontjában az Istennel való találkozás, azaz Krisztus testének magunkhoz vétele áll. Hogy az Oltáriszentség (eukarisztia) mennyire fontos, arról álljon itt a II. Vatikánunk tanítása: "A szent eukarisztiával kapcsolatban áll és reá irányul a többi szentség, valamint minden más egyházi szolgálat és az apostolkodás is. Hiszen az eukarisztiában benne van az egyház egész kegyelmi gazdagsága; maga Krisztus, a mi húsvéti bárányunk és élő kenyérünk. Teste a Szentlélek által élő és éltető test: életet ad az embereknek, és ezzel felszólítja és készíteti őket, hogy önmagukat, munkájukat és minden teremtményt övele együtt áldozatul mutassák be. Ezért az eukarisztia minden evangéliumszolgálat forrása és csúcsa; hiszen az eukarisztia vételére készítik elő fokozatosan a hitújjoncokat, a megkeresztelt és megbérmált hívők pedig általa épülnek be teljesen Krisztus testébe. Az eukarisztia közös ünneplése tehát a középpontja a hívő közösségnek." [P.O. 5.]

Nagycsütörtök már a szenvedés közeledtét emlékeztet: elhallgatnak a harangok, az oltárt minden díszétől megfosztják, s mi együtt virrasztunk a Getsemáné kertben "vérrel verítékező" Megváltóval.

Nagypéntek Jézus megváltó szenvedésének és kereszthalálának napja. Keresztáldozat értelmét és jelentőségét teljességében igen nehéz megérteni; a Messiás szenvedését már az Ószövetség megjövendöli: "Igen, a mi bűneinkért szűrték át,

a mi gonoszágainkért törték össze;
a mi békességünkért érte utol a büntetés
az ő sebei szereztek nekünk gyógyulást

...

Igen, kitepték az élők földjéből,
és bűneink miatt halállal sújtották."

[Ez. 53,5-8]

Szenvedésének teljes értelmét az Újszövetség tárja föl: "...megtisztítja lelkiismeretünket a holt cselekedetektől Krisztus vére, aki az örök Léten által saját magát adta tiszta áldozatul az Istennek, hogy az élő Istennek szolgáljunk. Ezért ő az új szövetség közvetítője. Előbb azonban a régi szövetség korában elkövetett bűnök megváltásáért el kellett szenvednie a halált, hogy a meghívottak elnyerjék az örökké tartó örökséget."

[Zsid. 9,14-15]

Pénteken, a szenvedés napján nem mutat be szenvedésáldozatot; az oltár még csupasz, minden és mindenki a feltámadást várja. Megpróbálunk lélekben együtt lenni Krisztussal s a keresztre tekintünk, ami nem csak a szenvedést juttatja eszünkbe, hanem megjeleníti a reményt is: "A kereszten van az üdvösség, a kereszten az élet, kereszten az oltalom az ellenségtől, a kereszten mennyei öröm árad."

[Kempis: Krisztus követése]

Nagyszombat még a várakozásé, a sírban fekvő Krisztus szenvedéséről és haláláról elmélkedünk, s virrasztva várjuk Urunk feltámadását. A virrasztás a Lucernáriummal (fényünnepség) kezdődik - a húsvéti fény ünnepével, amely utat mutat a bűn

sötétjéből - s a szertartás végén a harangok hirdetik a feltámadást; a hívek magukhoz veszik a feltámadt Krisztus testét, s lelkükben vele együtt vonulnak ki a templomból a feltámadási körmenetre. Húsvétvasárnap a feltámadás, a megdicsőülés ünnepe: ekkor teljesedtek be a jövendölések, pecsételtett meg az új szövetség, s ekkor ünnepeljük, amiről így szól a Zsinat: "Az egyház minden héten egy napon, amit az Úr napjának is neveznek megemlékezik az Úr feltámadásáról, amelyet az év folyamán egy alkalommal, húsvétkor a boldogságot szerző szenvedéssel együtt mint legnagyobb ünnepet ül meg."

[II. Vat. Zsin.]

B.T.

Szabó Attila

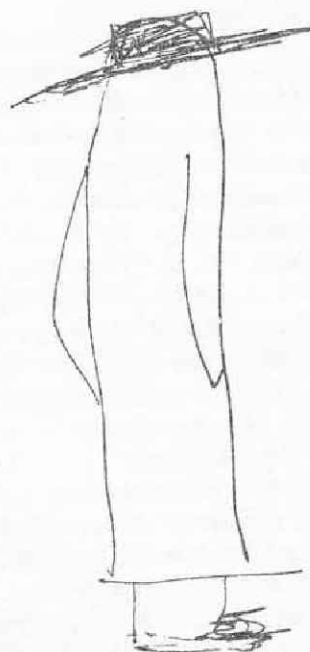
Nyíregyházát megeszik a varjak

Gyűlnek a varjak,
Enni akarnak.
Testükkel fedik az eget
Eszik a testedet.

Felhőben varjak,
Szelet kavarnak,
Kivájják két szemed,
Tükrében kék eget.

Csontok a téren,
Bús komor égen,
Varjak mennek csendben,
holtan hagytak engem.

Megették a várost,
Lerágták a Jánost,
Eltűnnek a légben,
Nyíregyházán félttem.

KÖNYV-JELZŐ

Wellner István: Kalauz Európa vallási műemlékeinek megtekintéséhez

Hasznos ez a könyv, ez a sajátosságos útikönyv. Bele teheted a hátizsákodba, bármerre is indulsz Európába. Tedd bele, mert bármerre is indulj, a kultúráról, mely fogad, a legtöbbet talán az égiekhez való viszonya árul el. A kapcsolatteremtés módja, helye, formája. A helye. A templom. Mert hívő ember számára, tartozzék bármely valláshoz, a tér, melyben itt a földön él, inhomogén. Két részre, szakrálisra és profánra osztott. Hívő ember szemében a térnek egyedüli valóságos része a szent hely, a többi csökkent jelentőségű. Csökkent, mert kaotikus, szemben a szakrális, jelentőségteli térrel, mely rendezett. "...aki rendet teremt valamely térben, az istenek példaszerű művét ismétli meg." (M. Eliade) Aki olvasni tud e rendben, az adott kultúra legjellemzőbb vonásait ismerheti meg. Ehhez az olvasáshoz szolgál használható szótárként Wellner István könyve.

Felépítését tekintve egy rövid, a mai vallások európai elterjedését taglaló fejezet után vallásonként (keresztény-római katolikus, ortodox, protestáns, zsidó, iszlám) veszi számba a szakrális épülettípusokat, és azok építési idejét és eredeti funkcióját szem előtt tartva - mivel számunkra

puszta műemlékké minősültek vissza - elemzi felépítésüket, belső berendezésüket. Pontosan, lényegretörően, nélkülözhetetlen ismereteket nyújtva. Ízelítőül: jelképek és rövidítések a római egyházban, a népszerűbb szentek ikonográfiája, az ikonosztáz képei, a római katolikus és az ortodox egyház legfőbb eltérései, a protestáns jelképek és rövidítések, a zsinagógák típusai, a mohamedán templomok belső elrendezése. Mindezt gazdag illusztrációval. Igaz, ez nem pótolja a látványt, de nem is ez a célja, hiszen nem utazás helyett, hanem utazáshoz készült a kalauz. Nem polcra, a háti-zsákba.

Csak azt sajnálom, hogy a nyáron még nem vihettem magammal Bulgáriába, így a kolostorok és az ikonosztázok több titkot tartottak meg maguknak. Bár tudni és érteni a rendet, még nem feltétlenül jelenti azt, hogy közelebb is enged magához. Sőt, talán... De ezzel már a könyv sem foglalkozik.

(Panoráma 1990. Ára: 164 Ft.)

Gévai Imre

Robotpythonok és kvázi smafubólék

- NESZ-nek ajánlom -

Történt egyszer, hogy harapós kedvében találtam. Semmihez nem nyúlt, nem beszélt, csak maga elé nézett. Nem is pislogott, csak mereven bámult. Azt mondta - félóra elteltével, hogy érzékel. Nem tudtam, hogy mit jelent ez nála, mert csak nem régen ismertem. Mások másságát hangsúlyozták, azt a különbségét, amivel maga alá gyűr embereket. Annyi szent, hogy félelmetesen tudott érzékelni. Abba a füstbe harapott bele, amit teljes erejéből kifúj. És a szenzáció az volt ebben az egészben, hogy utol is érte a kékeslila csíkot. Hol beúszott érte, hol hirtelen mozdulattal összecsapta fogait és ajkait, majd kiinduló állapotába tért vissza és tovább bámult. Közben hangosan és nagyokat nyelt úgy, hogy ádámcsutkája nem mozgott. Miután eltelt így egy óra, hogy ő füstcsíkokat fogdosott, elhatároztam, hogy megpróbálom kommunikációra kényszeríteni. Megérintettem. A nyakán, majd a csuklóján. Hideg volt. Akaratlan lehűtötte a testét. Tudtam, hogy ez egy újabb fogás nála, mert már előzőleg mondták mások. De megijedtem, mert nem hittem el nekik, hogy ilyen létezik. Nem tőle féltem és nem is magamtól. Istenem, ez megmagyarázhatatlan! Félénken visszahívtam a támlás karosszékbe és tovább néztem, amint elnyeli a füstöt. Megfordult a fejemen, hogy fölállók és elmegyek. Most - sikoltottam magamban. Na, most - dadogtam elbizonytalanodva - csak azt szeretném kérdezni tőled, hogy rám vetnél-e é egy halovány fénysugarat az nagy szemednek mélyéről. Ezt is mások mondták, hogy a kérdést mindig nyakba tekerten, felkínálva kell feltenni. Válaszát vártam. Késett. Eltelt már jó sok idő, mikor rám nézett. Szemhéjának széle lila volt, szembogara többszörösére tágult, szempillái alul-

fölül felakadtak. Válaszára megborzongtam. Aztán elkezdett rángatózni. Először a lába. Hiába feszítette erősen a talpát a fapadiónak, majd a keze, bár görcsösen szorította a szék karfáját, de izmai eláruulták. Megrándultak és elernyedtek a végtagok. Egyre sűrűbbé vált ez a ritmikusnak nem nevezhető mozgás, s egyre nagyobb erőfeszítésbe telt ezen uralkodnia. Aztán már nem egy pontot nézett, hanem - talán a nyaki izmok rángása miatt - összevissza tekergette a fejét. Jobbra, balra, le, fel. Nagyon féltem és tartottam tőle.

Aztán újra merev lett, mint annak előtte volt. Csak éppen most a plafont bámulta, lába és keze lazán ernyed el a birkabőrös karosszékekben. Cigarettyja - mely a fapadlóra hullott - lassan elhamvadt.

Halkan lecsúsztam a székről és tenyerem és talpam puha zsírpárnáin kifelé kúsztam a szobából. Tudtam, ha megszólal, akkor én... Sikerült elérnem az ajtót. Még szerencse, hogy nyitva hagytam. A kis résbe dugtam az ujjam, és lélegzetemet visszafojtva, miniméterről miniméterre egyre szélesebbre tártam. Miután kijutottam a szobából fölálltam, és kifutottam az utcára. Kapkodtam a levegőt. Bementem az első kocsmába, és még három napig ittam.

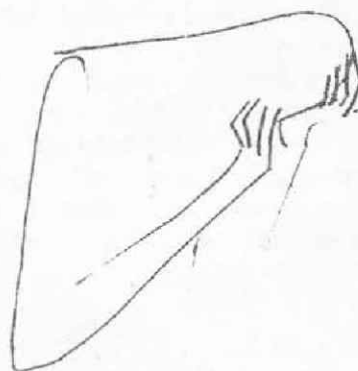
Negyedik nap éjszaka valaki egy bulin azt mondta, hogy Szendrő négy nappal ezelőtt meghalt. Megmérgezte magát otthon.

Szabó Szilárd

Füzesséry Orsolya

Talizmán

Mint két-álm-közötti útról
gyűjtött kavics, hull
a jégge hűlt könnycsepp tenyerünkbe,
pedig lángok, őrtözek szemünkben,
mégis dermesztő-keményre
fagyott talizmánt könnyezünk kezünkbe.

Trópus

melegen, barnán - ingerlő pára-tűzben
lankák vibrálnak, démonok mesélnek
a gyöngyházfényű verejtékben
dobok füledt remegése - a bőr feszül,
göndör simogatás ében-feketéje
a lüktetés baljós ütemén

BEVEZETÉS

"Viva la muslinca"

Persze, olvastam valamely elmés krétaforgató többezer évet átölelő üdvivalgását. (Lásd fentebb!)

Ha Liszt Ferenc igazán összekapta volna magát, a cirkusz porondján képes lett volna valódi örületeket imitálni. De nem. Egy borongós őszi délben (1975. nov. 02.) kopogtattak az ajtaján. Künn borzalmas vérzivatar tombolt. Liszt Ferenc nem ismerte a Pardont. Megpróbált tudomást sem venni a külvilágról, és visszabújt a... Hárman jöttek feléje. P.P.P. egy röpke pillanatra megdermedt, azután átlátta a helyzetet, és várt. Egyre jobban közeledtek. Nem volt más választása, cselekedni kellett. Egy zseniális ugrással a kukákon termett, és a... Meg kellett ölni. Már nagyon szenvedett. Ha nem teszi meg, még itt kinlódik vagy fél napig. De a szeme! A szeme! Minden élni akarás ott égett a pupillájában. Hangot már nem tudott kiadni, rengeteg vért vesztett. Azt a pár dülöngélő métert is már... Az első ütés után még felállt. Nem vérzett sehol, csak megkábult. Válaszolni akart a szíves invitálásra, de minden erő kiszállt a kezéből. Rúgott. Nem talált. Ekkorra viszont... Liszt Ferencet aznap már nem lehetett kiverni az ágyból. De az is előfordulhat, hogy soha többé. Liszt Ferenc túl lépett azon a bizonyos határon. Bebújt a paplan alá, a teljes sötétségbe, és Csinált valamit. De mit? Nagy valószínűséggel állítható... Akarta vagy sem, már rég nem képezte vita tárgyát. Többen hozzájárultak, az frás is megvolt már róla, sőt Ő is aláírta. Ilyen emberszorítóba még sohasem került. Meg kell-e tenni? Meg kellett tenni. Felemelte... Az új regény. Vagy talán hősi eposz. Epigramma. Ballada. Nem, nem. Nem talált. Liszt Ferenc agyában már régestelenrégen megszületett a parádés gondolat (idea): mesejáték rádióra! Ez az! Valójában konstans szereplőkre írta, de... Hunyadi László már ott feküdt a műtőasztalon. Az üzemi baleset során hatnyolcad részben elvesztette a fejét. Általában hebrencs stílus jellemezte, de ez most nem tartozik ide. Sokan sajnálták. Többen együttéreztek. Ő is. Most kemény dolgok következnek: Fogta a csont- és bőrfűrészét... P.P.P. nem akarta bántani őket. Nem azért jött ide. Sőt! Sokkal inkább azt kívánta, szeressék egymást. Amazok, hárman meg másért maradtak itt. Egészen másért. Brutális módon... Liszt Ferenc nem jött ki soha többé. Vagy ott érezte jól magát, vagy meghalt. Nem lehet tudni, mennyi ideig bírja egy ember a paplan alatt. Így a mű sosem látott rádióstúdiót. Egyszer valaki benézett a takaró alá... P.P.P. szerette a muzsikát, szerette a rovarokat. De nem volt magyar. Így sohasem értette volna meg a táblairat utolsó szavát. Pedig biztos, jól nevetett volna... Pier Paolo Pasolini katolikus itáliai családból származott. Már gyermekkorában erősen vonzódott a ...

Pier Paolo Pasolini olasz filmrendezőt 1975. november 2-án állítólag három, homoszexuális fiatal brutális módon meggyilkolta.

Hevér Gábor

Martin Scorsese: Goodfellas (Nagymenők)

Ha azt mondjuk Martin Scorsese-ről, hogy jó filmrendező, keveset árultunk el róla. Minden, amit tudni lehet a filmsínálásról, a kisujjában van. Nem véletlenül tartják új-Hollywood (Coppola, George Lucas, Brian De Palma, John Milius, Spielberg, Scorsese) egyik első számú fenegyerekének. A hetvenes évek elején lépnek fel és minden addiginál erőteljesebb és magabiztosabb profizmussal hódítják vissza a közönséget filmjeikkel az amerikai álomgyár birodalmához a 60-as évek európai művészfilmjétől. Természetesen ez nem lett volna olyan hatásos a legendássá emelt évtized filmművészeinek eredményei nélkül. A klasszikus hollywoodi filmből ismert mítoszokat, történeteket csomagolják egy intellektuálisnak, analitikusnak tűnő filmnyelvbe. Ez együtt jár a hagyományos populáris film szemléletének és értékrendjének megváltoztatásával is. A párosítás az európai filmnyelvvel az új-hollywoodi filmek hőseinek és az általuk hordozott mítosz kéméletlenebb, dezilluzionáltabb ábrázolását nyújtja, ami ugyan az évtizedek során felhalmozott amerikai mítoszok kritikai megmutatása, de végeredményben ezek a filmek a mítosz újjáteremtését hajtják végre a már megszokott heroikus felhangjaitól és ígéretétől megfosztva. Hőseik valójában kikínálódják, megszenvedik sorsukat, mint megdicsőülve beteljesítik. (lásd: Spielberg: Párbaj, Coppola: Magánbeszélgetés, Apokalipszis most) Hangvételeik könyörtelen, világlátásuk drasztikusabb és naturalisabb, mint bármelyik vállalt elődjük, példaképük filmje. Látványviláguk bombasztikusan szípkázó és sokkolóan szuggesztív.

Martin Scorsese és társai elsősorban nem azért csinálnak filmeket, mert világrengető üzenetük, kízóan kikívánczó mondanivalójuk van, hanem azért, mert tudnak, szeretnek filmeket csinálni, és élvezik, ha mesterségbeli kvalitásaikat filmekkel bizonyíthatják. Scorsese-nek sem azért kellett például a Jézus témát megkísértenie, mert nélkülözhetetlen vallásbölcseleti gondolatai támadtak, hanem egy örök mítoszból egy jó filmes történet lehetőségét fedezte fel, és kifogástalanul kivitelezte. A most bemutatott filmje, a Goodfellas is egy népszerű film-mítoszt, a gengszter romantikát veszi elő.

Főhőse egy bevándorló munkáscsalád fia, aki korán rájön, hogy becsületes munkával az ötvenes évek Amerikájában csak a névtelen szürkességbe tűnhet el az ember, a megerőltető fizikai munka robotjában senkiként tengődhet. Áhitattal figyel a szomszédjukban a gengszterek nagyvonalú szabálysértéseit, "gondtalan" életmódját. Elszegődik hozzájuk gyerekfejjel kifutófiúnak, majd idővel már nagyobb balhékban (bankrablás, gyilkosság) is seged-

kezik a haveroknak. Megbecsült tagja a zsványok nagy családjának: lesz pénze, családja és kurvája, ahogy ez egy "nagymenőnek" dukál. Egy alkalommal azonban lebuknak és sítire vágják őket. Úgyesen megkenik az igazságszolgáltatást, ezért csak rövid ideig ülnek. Főhősünk kábítószerrel kezd üzletelni a rács mögött, amiből szép összeget akaszt le. Folytatja ezt a bulit a kiszabadulás után is annak ellenére, hogy a nagyfőnök utálja a kábítószereseket és legszívesebben kiirtaná őket. Lefülekli ezt az ügyletet is: újabb évek a rács mögött. Elveszti vagyonát és becsületét haverjai előtt, akik már arra készülnek, hogy kinyírják. Mikor erre rájön, feladja őket a rendőrségen. Ő pedig vagyontalanul és magányosan várja vidéki senkiként az ország valamelyik zugában rendőrségi felügyelet alatt a bosszú golyóját.

A rövid tartalomismertetésből is látszik, hogy itt egy karriertörténetről van szó. Scorsese-t azonban nem a látványos fordulatok érdeklik ennek a történetnek, ahogy ez egy európai hagyományokon iskolázott mesterhez illik, hanem a hétköznapiak. Természetesen a gengszterfilm nem lehet meg a műfaji kellékek nélkül. Itt is lönek és leszámolnak emberekkel, de a közel két és fél órás filmfolyamban ezek az epizódok villanásnyinak tűnnek. Igaz, akkor soha nem látott brutalitással és könyörtelenséggel gyilkolnak. Kedélyes, barátságos benyomást tesznek rájuk a szereplők, akik igyekeznek elegánsan, önfeláldozóan és jólszituált, tisztességes amerikai polgár álarcában élni életüket, még akkor is, ha a műveltséggel bajok vannak, de hát Paul Fussel professzortól tudjuk, hogy ez azoknak az osztályoknak is kiváltsága Amerikában, melyekhez hőseink hasonlítani akarnak. Külsőségeiben egy megállapodott, önmagával elégedett életmódot tár elénk a rendező, melynek hétköznapijaiban szinte jelentéktelenné, megszokottá zsugorodik a bűnözés és a gyilkosság. Úgy bánnak az emberi élettel, mint a tárgyakkal: az életbiztonsághoz, a jó módhoz szükséges pénzkereseti lehetőséget biztosítják. Súlytalanná és értéktelenné válik ebben a közegben az élet, jelentősége már csak a szigorúan érvényesített önértéknek van. Bármennyire is családis a légkör a filmben, nagyon jól tudjuk, hogy mögötte egy barbár, elvetemült világ és életmód húzódik meg. Nincs már érzelmi tétje olyan értéknek, mint a barátság elárulása, ahogy ez a klasszikus gengszterfilmben, de még a Volt egyszer egy Amerikában vagy Brian De Palma Sebhelyesében megfigyelhető. Kialakult szokásrendje, tradíciói vannak ennek az életformának is, mely semmiben sem különbözik a szokásos családi élettől. És ebben relik az ellentmondása. Izvekszik

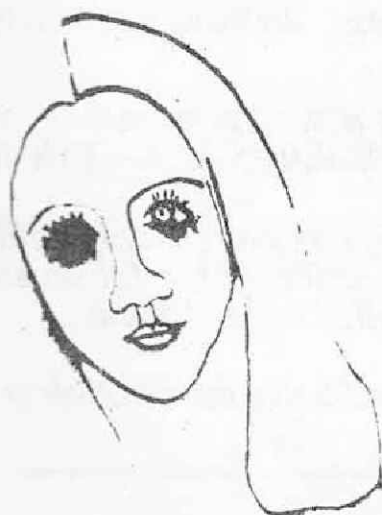
adni, mint a normális élet, de épp ez az, nincs jelentősége, bármikor kiiktatható, elhárítható, mert az életmód problémátlan-felszíne csak hazudja az élet értékeinek létét, lényegében annak elpusztítását gyakorolja. A forrása a film ironikus hangvételének, működik minden ponton, és ettől lesz származó munka ez a Scorsese-film. Korábbi filmjei között sorban a Taxisofőr és a Dühöngő bika) barbárok és egyben önpusztítók, amit a együttérző iróniával szemlélt. Magukénak adni az élet értékeit, de nem találták meg az élet vagy megtartásához a közvetítő nyelvet a képi nyelvi formát (kultúra hiánya), s így görcsös követelődéseik közben másokat is, de először magukat buktatták meg, és tették végül elérhetetlenné a kívánt ideált és dicsőséget. A helyzet ebben a filmben is, csak a megfordul. A pusztításban, mint életformában megkeresni a biztonságos élet megőrzését, a negativitásban a pozitív, az életelvezést, az életet, aminek józanul kiszabott évi a másik élete. Ehhez már kevés az irónia, hanem is a film nagy részében. Amíg a hős egy ki a játék az élet tartalmas értékeinek megőrzésén, addig némi megértéssel kezeljük őket. A filmben ennek tudatos megszüntetése a fő téma. A távolságtartó kívülállással szemlélünk, már a néző bőrére is megy a játék. Ez a a populáris mítosz szintjén is súlyosabb, a a ironikus leleplezés elegendő legyen. A szereplő sorsában működik leginkább az a gyönyörű csak szeretne lenni, de végeredményként is megmarad a nagyformátumú emberek csicskásának, kifutófiújának. A vagy falaz a nagy horderejű akciókban. A vezetője, de nem nagyjágyója, meghatározó

személyisége a bűnözésnek. Megmarad végig kishízelő figurának, akiből igazi egyéniség soha nem lesz. Sem ívelni, sem bukni nem tud látványosan. Rokonszenvezni nem tudunk vele. Kudarcot vall sorsában a film elején megfogalmazott álma ("Valaki lenni.") és vele együtt a gengsztermítosz is. Ha végérvényesen nem is rombolta szét Scorsese a mítoszt (Nem is volt szándéka, hiszen hibátlan gengszterfilmet produkált, ami a műfaj életképességét bizonyítja.), de megkérdőjelezte a gengszter hősiességét, tragikus pátoszát jelenidőben.

A film atmoszférájából elvesz az is, hogy észrevehető változás történt rendezőnk formai eszköztárában. Filmjeinek jellemzője a kamera állandó mozgatása, valamint a sűrűn alkalmazott vágás, ami a francia új hullám, azon belül is főleg Godard és Truffaut hatásának tudható be. Ebben az intellektuálisnak és expresszívnek ható filmnyelvi burokból szurkálja és teremti újjá az álomgyár mítoszait. A Goodfellasban már jóval kevesebbet használja ezeket az eszközöket. Tárgyilagos, fix beállításokat komponál, visszafogottan alkalmazza a vágást. Ez egy hűvösebb, kívülállóbb alkotói szemléletet eredményez, ami visszatartja a cselekmény sodrását és elemző vizsgálódásnak kedvez. Az előző filmeket a folyamatos kameramozgás és gyakori vágások vibrálóan izgalmassá változtatták. Ezt teljesen kiszorítja az elemző, szemlélődő hangvétel, ami miatt szintén szikárabbnak látjuk e filmjét.

Martin Scorsese végülis ezzel a művel sem tagadta meg önmagát és viszonyát a hollywoodi hagyományokhoz. A Goodfellas mítosztépázásnak sok, elmélyült analízisnek viszont kevés. Alkotója marad továbbra is Hollywood egyik elsőszámú mestere.

Martin Ferenc

PROCONTROL ELECTRONICS LTD

AMERIKAI - MAGYAR VEGYESVÁLLALAT

6720 Szeged, Széchenyi tér 8.

Tel: (62) 24-711 Fax: (62) 14-477

ajánlata

csak iskolák részére

10% engedményt biztosítunk a nálunk vásárolt

SHARP fénymásológépeink árából!

SHARP Z-30 hordozható fénymásológép 75.000,-

• Másolat mérete: A/4 • Másolási lépték: 1:1 •

SHARP Z-70 fénymásológép 135.000,-

• Másolat mérete: A/4-ig • Másolási lépték: 1:1.24, 1:1, 1:0.8, 1:0.7 •

SHARP SF 7300 fénymásológép 149.000,-

• Másolat mérete: B/4-ig • Másolási lépték: 1:1 •

SHARP SF 7700 fénymásológép 199.000,-

• Másolat mérete: A/3-ig • Másolási lépték: 1:1 •

SHARP SF 7750 fénymásológép 225.500,-

• Másolat mérete: A/3-ig • Másolási lépték: 64%-tól 154%-ig •

Áraink a 25% ÁFA-t nem tartalmazzák.

Kívánságukra részletes katalógust küldünk, várjuk szíves érdeklődésüket.

*SHARP márkaszervizünk biztosítja az egész ország területén a
garanciális és garancián túli javításokat, a folyamatos
tartalékalkatrész és kellékanyag ellátását.*

Megrendeléséhez kérjük mellékelje ezt a szelvényt!